

Yetişkin kadınların cinsel sağlık okuryazarlığı ile human papilloma virüsü farkındalık ve endişe düzeyleri: Kesitsel ve ilişkisel bir çalışma

Sexual health literacy and human papillomavirus awareness and concern levels of adult women: A cross-sectional and correlational study

Tuğba Solmaz¹, Emel Güven²

ÖZ

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı yetişkin kadınların cinsel sağlık okuryazarlığı ile human papilloma virüsü (HPV) farkındalık ve endişe düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GEREÇ ve YÖNTEMLER: Tanımlayıcı kesitsel ve ilişki arayıcı tipteki bu araştırma 25 Ocak-20 Mart 2025 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmaya 18–65 yaş arası online platform üzerinden ulaşılan 400 kadın dâhil edilmiştir. Çalışmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği (CİSOYÖ)” ve “Human Papilloma Virüsü Farkındalık ve Endişe Ölçeği (HPV-FEÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR: Çalışmaya katılan kadınların CİSOYÖ toplam puan ortalaması 54,23±11,76 ve HPV-FEÖ toplam puan ortalaması 41,88±7,39'dir. Aktif cinsel yaşam varlığı, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma, bilgi kaynağı, cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade etme, serviks kanser taraması hakkında bilgi alma, pap-smear testi yaptırma ve serviks kanser tanısı alma durumu ile CİSOYÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu ile HPV-FEÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Korelasyon analizine göre CİSOYÖ toplam puan ile cinsel bilgi, cinsel tutum, HPV-FEÖ toplam puan, sağlığından endişelenme durumu ve farkındalık durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05). HPV-FEÖ toplam puan ile cinsel bilgi, cinsel tutum, sağlığından endişelenme durumu, dışlanmaktan endişelenme durumu, farkındalık durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,05).

SONUÇ: Kadınların cinsel sağlık okuryazarlıklarının ve HPV farkındalık ve endişelerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Human papilloma virüsü toplam puanı, serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu cinsel sağlık okuryazarlık düzeyini etkileyen önemli faktörler olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: cinsel sağlık, sağlık okuryazarlığı, HPV, farkındalık, endişe, hemşirelik

ABSTRACT

OBJECTIVE: The aim of this study was to examine the relationship between sexual health literacy and human papillomavirus (HPV) awareness and concern levels of adult women.

MATERIAL and METHODS: This descriptive cross-sectional and correlational study was conducted between January 25 and March 20, 2025. The study included 400 women aged 18–65 who were reached via an online platform. The data were collected online using the “Personal Information Form”, “Sexual Health Literacy Scale (SHLS)” and “Human Papillomavirus Awareness and Concern Scale (HPV-ACS)”. Descriptive statistics, Pearson correlation analysis, and multiple linear regression analysis were used in the analysis of the data.

RESULTS: The mean total score of the women who participated in the study was 54.23±11.76 for SHLS and 41.88±7.39 for HPV-ACS. A significant difference was found between SHLS total scores and the presence of active sexual life, receiving information about sexual health, information source, expressing sexual health issues comfortably, receiving information about cervical cancer screening, having pap-smear test and being diagnosed with cervical cancer (p<0.05). A significant difference was found between having sexual experience before marriage and receiving information about sexual health and HPV-ACS total scores (p<0.05). According to the correlation analysis, a significant relationship was found between SHLS total score and sexual knowledge, sexual attitude, HPV-ACS total score, health concerns and awareness status (p<0.05). A significant correlation was found between HPV-ACS total score and sexual knowledge, sexual attitude, health concerns, concerns about being excluded, and awareness status (p<0.05).

CONCLUSION: Women's sexual health literacy and HPV awareness and concerns were found to be at a moderate level. Human papillomavirus total score, knowledge about cervical cancer screening, and knowledge about sexual health were identified as important factors affecting sexual health literacy levels.

Keywords: sexual health, health literacy, HPV, awareness, concern, nursing

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tokat, Türkiye

²Öndokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Samsun, Türkiye

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Solmaz

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Taşlıçiftlik Kampüsü, Merkez Tokat - Türkiye

Tel: +90 356 252 16 16

E-mail: tugbasolmaz.gou@gmail.com

Geliş/ Received: 07.07.2025

Kabul/ Accepted: 17.09.2025

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından cinsel sağlık “fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal açıdan cinselliğe ilişkin iyi olma hali” olarak tanımlanmıştır.^[1] Literatür cinsel sağlığın geliştirilmesi için sağlık okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesinin önemini vurgulamaktadır.^[2,3] Cinsel sağlık okuryazarlık (CİSOY) cinsel sağlık alanındaki ergenlik, gebelik, doğum kontrol yöntemleri, cinsel yolla bulaşan

hastalıklar, tercihler ve sınırlar hakkında tartışmaları içeren cinsel birliktelikleri yönetme becerileri edinme ve bu ilişkilerin olumlu ve romantik yönlerini tanıma gibi birçok alanı kapsamaktadır.^[4] Türkiye’de cinselliğe yönelik kültürel çatışmalara bağlı olarak evlilik öncesinde cinsel birliktelik konusunda geleneksel davranışların devam ettiği bildirilmektedir.^[5,6] CİSOY’a sahip olmak, cinsel sağlıkla ilişkili riskleri anlama ve değerlendirme yeteneğini geliştirmekle birlikte aile ve sosyal sağlığı iyileştirmeye katkı sağlamaktadır.^[7]

Human papilloma virüsü (HPV) dünyada yaygın şekilde görülen cinsel yol ile bulaşan hastalıktır.^[8,9] Cinsel hayatı aktif olan kadınların HPV ile enfekte olma prevalansının dünya genelinde %11,7 civarında olduğu tahmin edilmektedir ve bu oranın ülkeler arasında farklılık gösterdiği belirtilmektedir.^[10,11] HPV’nin neden olduğu rahim ağzı kanseri dördüncü sıradadır ve kadınlarda sık görülen kanser türleri arasındadır. GLOBACAN 2018 verilerine göre 570.000 kadına rahim ağzı kanseri teşhisi konulduğu ve 311.000 kadının bu hastalıktan hayatını kaybettiği bildirilmektedir.^[12,13] Türkiye’de ise rahim ağzı kanseri riski taşıma yönünden 15 yaş ve üstü nüfus oranının 32,8 milyon olduğu ölen kadın sayısının da 100 binde 5,9 olduğu rapor edilmektedir.^[14,15]

Kadınların HPV’ye yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri tarama ve aşı programlarına katılımındaki oranları etkilemektedir.^[16] Türkiye’de pap smear test yaptırma oranı düşük (%27,0) düzeydedir.^[17] Kurtipek Saylam ve ark. (2016) tarafından yürütülen bir araştırmada HPV aşısının servikal kanserden koruduğunu bilen kadınların %10,5 oranda olduğu ve %68,0’inin ise HPV ile ilgili aşırı işitmediği bulunmuştur.^[18] Yapılan diğer çalışmalarda da HPV’ye yönelik bilgi ya da farkındalığın istendik seviyede olmadığı ve aşılama ile ilgili inanç, tutum ve farkındalığın yeterli olmadığı saptanmıştır.^[19,20] Bu durum HPV taramalarını ve aşı programlarını olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir. HPV konusunda bilgi seviyesini belirlemek, aşı hakkında inanç ve tutumları incelemek, tarama ve aşılamanın önündeki engelleri saptamada halk sağlığı müdahalelerinin uygulanması oldukça önemlidir.^[21,22] Kadınlar aile sağlığının kaynağıdır ve kadın sağlığına dikkat edilmemesi gelecek nesillerin yaşam tarzında ve sağlığında kalıcı bozukluklara yol açabilir.^[23] Bu kapsamda hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Hemşirelerin kadınları HPV’den korunma, tarama ve cinsel sağlık konularında bilgilendirmesi ve danışmanlık sağlaması gerekmektedir. HPV aşısı konusunda bilgi ve farkındalık düzeyi ya da CİSOY ile ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır.^[24-26] Ancak literatürde CİSOY ile HPV farkındalık ve endişe düzeyinin birlikte incelendiği bir çalışma ile karşılaşılma-
mıştır. Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırma, kadınların

CİSOY ile HPV farkındalık ve endişe düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma soruları:

- Kadınların CİSOY ve HPV farkındalık ve endişe düzeyleri nasıldır?
- Kadınların CİSOY ile HPV farkındalık ve endişe düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma kesitsel, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki 18–65 yaş arası kadınlar oluşturmuştur. Örneklem seçiminde G*power programı kullanılarak, cinsel sağlık okuryazarlık ölçeği puan ortalaması ve standart sapma değerleri $45,56 \pm 10,22$ olarak alındığında, %95 güven düzeyi, %90 test gücü ve 0,162 etki büyüklüğü ile 326 yetişkin kadının araştırmaya dâhil edilmesi belirlenmiştir.^[27] Veri toplama sırasında kayıp olabileceği düşünülerek, hesaplanan örneklem sayısının %10 fazlası ile 360 kadının alınmasına karar verilmiştir ve çalışma 400 kadın ile tamamlanmıştır.

Çalışmaya dâhil edilme kriterleri: Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak, 18–65 yaş aralığında kadın olmak okur yazar olmak ve WhatsApp, Instagram ve Facebook gibi sosyal medya kullanmaktır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri 25 Ocak-20 Mart 2025 tarihleri arasında çevrim içi ortamda toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği (CİSOYÖ) ve Human Papilloma Virüsü Farkındalık ve Endişe Ölçeği (HPV-FEÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Literatür taranarak araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form, kadınların sosyodemografik özellikleri (yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu vb.), cinsel yaşam özellikleri (evlilik öncesi cinsel deneyim, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma vb.) ve serviks kanseri farkındalıkları (bilgi alma, test yaptırma vb.) ile ilgili toplam 20 sorudan oluşmaktadır.^[11,21,24,25]

Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği (CİSOYÖ): Ölçek 2022 yılında Üstgörül tarafından geliştirilmiştir. Cinsel sağlık okuryazarlık ölçeği beşli Likert tiptedir, “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” ve “Kesinlikle Katılıyorum (5)” şeklinde

derecelendirmesi bulunmaktadır. Ölçeğin cinsel bilgi ve cinsel tutum olmak üzere iki alt boyutu vardır. Cinsel bilgi alt boyutunda 12 madde bulunmakta olup, en düşük 12 puan en yüksek 60 puan alınmaktadır. Cinsel tutum alt boyutu beş madde içermekte olup ters kodlanmaktadır ve en düşük 5 puan, en yüksek 25 puan alınmaktadır. Cinsel bilgi değerlendirmesinde puan arttıkça cinsel bilgi okuryazarlığı yüksek, cinsel tutum bölümünde yüksek puan alınması ise olumsuz cinsel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Toplam puan 17 ile 85 arasında değişmekte olup, daha yüksek puanlar daha iyi CİSOY göstermektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,88 olarak belirlenmiştir.^[28]

Human Papilloma Virüsü Farkındalık ve Endişe Ölçeği (HPV-FEÖ): Ölçek 2023 yılında Yılmaz Esencan ve ark. tarafından geliştirilmiştir. HPV-FEÖ beşli likert türde hazırlanmış olup 19 maddesi ve üç tane alt boyutu vardır. Ölçekteki alt boyutlar sağlığından endişelenme, dışlanmaktan endişelenme ve farkındalık durumudur. Ölçekten minimum 0, maksimum 76 puan alınmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması, HPV'ye yönelik farkındalık durumunun iyi olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,905 olarak saptanmıştır.^[29]

Verilerin Toplanması: Veri toplama formları Google form üzerinden online olarak hazırlanan bir link aracılığı ile sosyal medya kullanan katılımcılara WhatsApp, Facebook, Instagram gibi uygulamalar üzerinden iletilmiştir. Anketin başında çalışmanın amacı ve kişisel bilgilerin gizli kalacağı açıklanmış olup çalışmaya katılmayı kabul edenler için "evet" kutucuğu işaretlenerek erişim sağlanmıştır. Katılımcılardan tüm soruları eksiksiz yanıtlamaları ve bu linki arkadaş çevrelerine de iletmeleri istenmiştir. Araştırmaya katılmak için onayı olmayan, bu kutucuğu işaretlemeyen katılımcıların formlara erişimi kısıtlanmıştır ve formları yalnızca bir kez doldurmalarına izin verilmiştir. Araştırmada, maliyetleri azaltmak, zamanı etkili bir şekilde kullanmak ve mekan kısıtlamalarından kaçınmak amacıyla veri toplamak için web tabanlı yöntem tercih edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, Windows için IBM Sosyal Bilimlerde İstatistik Paket Programı (SPSS) sürüm 25 ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır ve normallik varsayımına uygunlukları Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılıma sahip ise One-Way ANOVA, normal dağılıma uymayanlar için Kruskal-Wallis Test ve Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi tanımlamak ve açıklamak için korelasyon analizi kullanılmıştır. Cinsel sağlık okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek için

çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için 21.01.2025 tarih ve 25-MOBAEK-008 kararı ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Müdahale Olmayan Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır. Ölçeklerin kullanılması için yazarlardan e-posta aracılığı ile izin alınmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılardan Google form aracılığıyla onam alınmıştır. Çalışmanın Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmesi sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada yetişkin kadınların sosyodemografik özelliklerinin dağılımı incelendiğinde, kadınların yaş ortalamasının $31,20 \pm 10,76$ (min18–max 62) yıl, %76,0'sinin üniversite mezunu olduğu, %52,0'sinin bekâr ve %56,0'sinin çalışmadığı saptanmıştır. Araştırmada kadınların %67,8'inin ilde yaşadığı, %55,4'ünün gelirinin gidere denk olduğu ve %78,0'inin sosyal güvenceye sahip olduğu bulunmuştur. Yetişkin kadınların cinselliğe ilişkin bazı özelliklerinin dağılımı değerlendirildiğinde, kadınların %94,7'sinin evlilik öncesi cinsel deneyim yaşamadığı, %54,8'inin aktif cinsel yaşamının olmadığı ve %69,3'ünün cinsel sağlık ile ilgili bilgi aldığı belirlenmiştir. Araştırmada yetişkin kadınların %34,5'inin cinsel sağlık ile ilgili bilgi almada bilgi kaynağının aile olduğu, %56,3'ünün cinsel sağlık konusunda eğitim almak istediği ve %57,0'sinin aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edemediği saptanmıştır. Ayrıca kadınların %63,0'ünün serviks kanser taraması hakkında bilgi aldığı, bilgi alanların %47,7'sinin bilgi kaynağının sağlık profesyoneli olduğu ve %71,8'inin pap-smear testi yaptırmadığı bulunmuştur. Araştırma kapsamında yetişkin kadınların %98,3'ünün serviks kanser tanısı almadığı, %88,7'sinin aile/çevrede serviks kanser tanısı almadığı ve %88,7'sinin menopoza girdiği belirlenmiştir.

Bu çalışmada kadınların CİSOYÖ ve HPV-FEÖ ve alt boyutlarından aldıkları toplam puan ortalamalarının dağılımı değerlendirildiğinde yetişkin kadınların CİSOYÖ toplam puan ortalaması $54,23 \pm 11,76$, bilgi alt boyut puan ortalaması $35,87 \pm 11,38$ ve tutum alt boyut puan ortalaması $18,36 \pm 4,73$ olup kadınların cinsel sağlık okuryazarlıkları orta düzey olarak bulunmuştur. Yetişkin kadınların HPV-FEÖ toplam puan ortalaması ise $41,88 \pm 7,39$ olarak saptanmıştır. Araştırmada yetişkin kadınların HPV-FEÖ alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde sağlığından endişelenme durumu alt boyut puan ortalaması $18,91 \pm 3,91$, dışlanmaktan endişelenme alt boyut puan ortalaması

9,93±3,62 ve farkındalık durumu alt boyut puan ortalaması ise 13,04±2,53 olarak belirlenmiş olup kadınların HPV farkındalık ve endişe düzeyleri orta düzeydedir (Tablo 1).

Araştırmada yetişkin kadınların sosyodemografik özelliklerine göre CİSOYÖ toplam puanlarının dağılımı değerlendirildiğinde, medeni durum ve sosyal güvence varlığı ile CİSOYÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Eğitim durumu, çalışma durumu,

yaşanılan yer ve gelir durumu ile CİSOYÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2). Yetişkin kadınların sosyodemografik özelliklerine göre HPV-FEÖ toplam puanlarının dağılımı incelendiğinde, eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumu, yaşanılan yer, gelir durumu ve sosyal güvence varlığı ile HPV-FEÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 1. Kadınların CİSOYÖ ve HPV-FEÖ ve alt boyutlarından aldıkları toplam puan ortalamalarının dağılımı (n=400)

Ölçekler ve alt boyutları	$\bar{x} \pm SD$	Min.	Max.	
CİSOYÖ	Bilgi	35,87±11,38	12,00	60,00
	Tutum	18,36±4,73	5,00	25,00
	Toplam	54,23±11,76	22,00	85,00
HPV-FEÖ	Sağlığından endişelenme durumu	18,91±3,91	4,00	32,00
	Dışlanmaktan endişelenme durumu	9,93±3,62	1,00	17,00
	Farkındalık durumu	13,04±2,53	3,00	20,00
	Toplam	41,88±7,39	20,00	59,00

±SD: Ortalama ± Standart Sapma; Min: minimum; Max: maximum; CİSOYÖ: cinsel okuryazarlık ölçeği, HPV-FEÖ: human papilloma virüsü farkındalık ve endişe ölçeği.

Tablo 2. Kadınların sosyodemografik özelliklerine göre CİSOYÖ ve HPV-FEÖ toplam puanlarının dağılımı

Özellikler	CİSOYÖ Toplam Puan Medyan (Min-Max) $\bar{x} \pm SD$	HPV-FEÖ Toplam Puan Medyan (Min-Max)
Eğitim durumu		
İlkokul	41,5 (29–54)	43,5 (40–47)
Ortaokul	58 (42–74)	42,5 (37–48)
Lise	51 (32–85)	43 (22–54)
Üniversite	53,5 (22–85)	42 (20–58)
Lisansüstü	56 (31–79)	41 (25–59)
	KW=4,464; $p=0,347$	KW=2,108; $p=0,716$
Medeni durum		
Evli	55,5 (27–85)	42 (20–59)
Bekâr	51 (22–85)	42 (20–57)
	U=16737; $p=0,005^*$	U=21398; $p=0,215$
Çalışma durumu		
Çalışan	54 (27–85)	42 (20–59)
Çalışmayan	52 (22–85)	42 (20–57)
	U=18200; $p=0,188$	U=20561; $p=0,459$
Yaşanılan yer		
İl	54 (22–85)	42 (20–58)
İlçe	54 (30–81)	42 (20–59)
Köy	48 (29–70)	44 (23–56)
	KW=2,592; $p=0,274$	KW=1,467; $p=0,480$
Gelir durumu		
Gelir giderden az	52,66±11,58	42 (20–57)
Gelir gidere denk	54,62±11,56	42 (20–56)
Gelir giderden fazla	55,23±12,51	42 (25–59)
	F=1,334; $p=0,265$	KW=0,024; $p=0,988$
Sosyal güvence varlığı		
Var	54 (22–85)	42 (20–59)
Yok	51 (29–80)	43,5 (20–57)
	U=11765; $p=0,040^*$	U=15583; $p=0,052$

* $p<0,05$; U: Mann-Whitney U testi; KW: Kruskal-Wallis testi; F: Varyans analizi; $\bar{x} \pm SD$: Ortalama ± Standart Sapma; Min: minimum; Max: maximum; CİSOYÖ: cinsel okuryazarlık ölçeği; HPV-FEÖ: human papilloma virüsü farkındalık ve endişe ölçeği.

Araştırma kapsamında yetişkin kadınların cinselliğe ilişkin bazı özelliklerine göre CİSOYÖ toplam puanlarının dağılımı değerlendirildiğinde, aktif cinsel yaşam varlığı, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alanların bilgi kaynağı, aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edebilme durumu, serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu, pap-smear testi yaptırmama durumu ve serviks kanser tanısı alma durumu ile

CİSOYÖ toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Bu çalışmada yetişkin kadınların evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumu, cinsel sağlık konusunda eğitim alma isteği, serviks kanser taraması hakkında bilgi alanların bilgi kaynağı, aile/çevrede serviks kanser tanısı alan birinin varlığı ve menopoza girme durumu ile CİSOYÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Kadınların cinselliğe ilişkin bazı özelliklerine göre CİSOYÖ ve HPV-FEÖ toplam puanlarının dağılımı

Özellikler	CİSOY Toplam Puan		HPV-FEÖ Toplam Puan Medyan (Min-Max)
	Medyan (Min-Max)	$\bar{x} \pm SD$	
Evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumu			
Cinsel deneyim yaşayan	58 (32-79)		47 (35-58)
Cinsel deneyim yaşamayan	54 (22-85)		42 (20-59)
	U=3628; p=0,495		U=2389; p=0,002*
Aktif cinsel yaşam varlığı			
Var	55 (29-85)		42 (20-59)
Yok	51 (22-85)		42 (20-57)
	U=16542; p=0,004*		U=21286; p=0,202
Cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu			
Bilgi alan	58 (29-85)		42 (20-59)
Bilgi almayan	47 (22-85)		41 (20-56)
	U=9291,000; p<0,001*		U=14121; p=0,006*
Cinsel sağlık ile ilgili bilgi alanların bilgi kaynağı			
Aile	58,26±11,95		42 (20-59)
Sağlık profesyoneli	57,5±10,56		42 (23-58)
Yazılı kaynaklar	52,77±10,05		43 (20-56)
	F=4,786; p=0,009*		KW=4,451; p=0,798
Cinsel sağlık konusunda eğitim alma isteği			
Eğitim almak isteyen	53 (22-85)		42 (20-57)
Eğitim almak istemeyen	55 (29-83)		41 (20-59)
	U=20523; p=0,466		U=17977; p=0,135
Aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edebilme durumu			
Rahat ifade edebilen	58 (32-85)		42 (20-58)
Rahat ifade edemeyen	51 (22-77)		42 (20-59)
	U=13332; p<0,001*		U=20284; p=0,554
Serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu			
Bilgi alan	58 (27-85)		42 (20-59)
Bilgi almayan	48 (22-74)		41 (20-58)
	U=10184; p<0,001*		U=17096; p=0,164
Serviks kanser taraması hakkında bilgi alanların bilgi kaynağı			
Sağlık profesyoneli	57,83±11,90		42 (20-56)
Yazılı kaynaklar	59,63±13,07		43,5 (20-59)
İnternet	55,87±9,82		41,5 (31-52)
Çevredeki tanıdık/akraba	46,71±10,48		46 (24-52)
	F=2,462; p=0,063		KW=0,661; p=0,882
Pap-smear testi yaptırmama durumu			
Test yaptıran	58 (29-85)		42 (20-59)
Test yaptırmayan	51 (22-85)		42 (20-59)
	U=12184; p<0,001*		U=17238; p=0,325
Serviks kanser tanısı alma durumu			
Tanı alan	72 (43-77)		39 (34-51)
Tanı almayan	54 (22-85)		42 (20-59)
	U=680; p=0,022*		U=1731; p=0,240
Aile/çevrede serviks kanser tanısı alan birinin varlığı			
Var	54 (27-85)		41 (20-56)
Yok	54 (22-85)		42 (20-59)
	U=7188; p=0,274		U=8593; p=0,406
Menopoza girme durumu			
Menopoza giren	54 (27-85)		41 (20-56)
Menopoza girmeyen	54 (22-85)		42 (20-59)
	U=7188; p=0,274		U=8593; p=0,406

* $p<0,05$; U: Mann-Whitney U testi; KW: Kruskal-Wallis testi; F: varyans analizi; $\bar{x} \pm SD$: ortalama \pm standart sapma; Min: minimum; Max: maximum; CİSOYÖ: cinsel okuryazarlık ölçeği; HPV-FEÖ: human papilloma virüsü farkındalık ve endişe ölçeği.

Araştırmada yetişkin kadınların cinselliğe ilişkin bazı özelliklerine göre HPV-FEÖ toplam puanlarının dağılımı incelendiğinde, evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumu ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu ile HPV-FEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Ayrıca yetişkin kadınların aktif cinsel yaşam varlığı, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alanların bilgi kaynağı, cinsel sağlık konusunda eğitim alma isteği, aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edebilme durumu ve serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu ile HPV-FEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Yetişkin kadınların pap-smear testi yaptıırma durumu, serviks kanser taraması hakkında bilgi alanların bilgi kaynağı, serviks kanser tanısı alma durumu, aile/çevrede serviks kanser tanısı alan birinin varlığı ve menopoza girme durumu ile HPV-FEÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Bu araştırmada yetişkin kadınların CİSOYÖ ve HPV-FEÖ alt boyut ve toplam puanları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, CİSOYÖ toplam puan ile cinsel bilgi, cinsel tutum, HPV-FEÖ toplam puan, sağlığından endişelenme durumu, farkındalık durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Ayrıca yetişkin kadınların HPV-FEÖ toplam puanı ile cinsel bilgi, cinsel tutum, sağlığından endişelenme durumu, dışlanmaktan endişelenme durumu, farkındalık durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 4).

Bu çalışmada kadınların CİSOY düzeyini etkileyen faktörler çoklu doğrusal regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz bulgularına göre HPV toplam puanı ($\beta=0,161$, $p<0,001$), serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu ($\beta=-0,260$, $p<0,001$) ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu ($\beta=-0,262$, $p<0,001$) CİSOY düzeyinin

Tablo 4. CİSOYÖ ve HPV-FEÖ alt boyut ve toplam puanları arasındaki ilişki

	<i>CİSOYÖ toplam puan</i>	<i>Cinsel bilgi</i>	<i>Cinsel tutum</i>	<i>HPV-FEÖ toplam puan</i>	<i>Sağlığından endişelenme durumu</i>	<i>Dışlanmaktan endişelenme durumu</i>	<i>Farkındalık durumu</i>
CİSOYÖ toplam puan	-						
Cinsel bilgi	r: 0,922*	-					
Cinsel tutum	r: 0,237*	r: -0,101*	-				
HPV-FEÖ toplam puan	r: 0,167*	r: 0,245*	r: -0,176*	-			
Sağlığından endişelenme durumu	r: 0,190*	r: 0,223*	r: -0,076	r: 0,777*	-		
Dışlanmaktan endişelenme durumu	r: -0,033	r: 0,083	r: 0,270*	r: 0,778*	r: 0,413*	-	
Farkındalık durumu	r: 0,319*	r: 0,333*	r: -0,012	r: 0,507*	r: 0,240*	r: 0,133*	-

* $p<0,05$; r: Spearman's rho korelasyon katsayısı; CİSOYÖ: cinsel okuryazarlık ölçeği; HPV-FEÖ: human papilloma virüsü farkındalık ve endişe ölçeği.

Tablo 5. Kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyine etki eden değişkenlere yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>(%95 CI for B)</i>				
	<i>B</i>	<i>Lower</i>	<i>Upper</i>	<i>β</i>	<i>p</i>
HPV toplam	0,256	0,116	0,396	0,161	0,000*
Eğitim durumu	1,642	-0,248	3,532	0,076	0,088
Medeni durumu	-0,428	-5,567	4,711	-0,018	0,870
Aktif cinsel yaşam varlığı	-0,386	-5,243	4,471	-0,016	0,876
Cinsel sağlık konusunda eğitim almak isteme durumu	-0,362	-2,619	1,895	-0,015	0,753
Serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu	-6,334	-8,707	-3,961	-0,260	0,000*
Pap-smear testi yaptıırma durumu	-2,051	-4,950	0,848	-0,079	0,166
Cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu	-6,663	-8,994	-4,332	-0,262	0,000*

B: unstandardized coefficient; β: standardized coefficient; CI: confidence interval; Adjusted $R^2=0,49$; $F=16,019$; $p<0,05$; $DW=1,911$.

anlamli yordayicilari olarak belirlenmistir. Buna karşin eğitim durumu, medeni durum, aktif cinsel yaşam varliğı, cinsel sağlık konusunda eğitim alma isteği ve pap-sme- ar testi yaptırma durumu ile CİSOY arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Kurulan regresyon modeli kadınların CİSOY düzeyindeki varyansın %49'unu açıklamaktadır (Düzeltilmiş $R^2=0,49$, $F=16,019$, $p<0,05$) ve modelin bağımlı değişken üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 5).

TARTIşMA

Cinsel sağlık okuryazarlık cinsel sağlık bilgilerine erişim, okuma, anlama, değerlendirme, analiz etme ve bu bilgileri kullanma yeteneğidir.^[30] CİSOY cinsel sağlığı sürdürmek ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları önlemek ağısından oldukça önemlidir.^[31] Literatür incelendiğinde bu çalışma yetişkin kadınların CİSOY ile HPV farkındalık ve endişe düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma olup elde edilen sonuçlar ilgili literatür doğrultusunda tartişılmıştır.

Bu araştırmada kadınların CİSOYÖ toplam puan ortalaması $54,23\pm 11,76$, cinsel bilgi alt boyut puan ortalaması $35,87\pm 11,38$ ve cinsel tutum alt boyut puan ortalamasının $18,36\pm 4,73$ olduğu bulunmuştur. Ölçeğin değerlendirme sisteminde bilgi alt boyutu için minimum: 12, maksimum: 60 alındığı ve puan arttıka cinsel bilgi okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu, tutum alt boyutu için ise minimum: 5, maksimum: 25 alındığı ve alınan yüksek puanının olumsuz cinsel tutumu gösterdiği belirtilmektedir.^[28] Ölçek puanlamasına göre kadınların cinsel sağlık okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bilgiç ve ark.'nın (2025) yaptıkları bir çalışmada kadınların CİSOYÖ bilgi alt ölçek puan ortalaması $38,25\pm 12,34$ iken, cinsel tutum alt ölçeği puanı ortalaması $19,39\pm 5,70$ olarak belirlenmiştir.^[32] Öztürk Altınayak ve Özkan (2024) tarafından yürütölen başka bir çalışmada gebe kadınların CİSOYÖ toplam puan ortalamasının $50,66\pm 8,41$, cinsel bilgi puan ortalamasının $34,50\pm 8,00$ ve cinsel tutum puan ortalamasının da $16,16\pm 3,84$ olduğu saptanmıştır. Ağapınar şahin ve Hasdemir'in (2025) yürüttükleri başka bir çalışmada kadınların CİSOYÖ bilgi puan ortalamasının $40,30\pm 7,0$ ve cinsel tutum puan ortalamasının $17,20\pm 3,50$ olduğu tespit edilmiştir. Doğan ve Tuğut'un (2024) üreme çağındaki kadınlar ile yaptığı çalışmada CİSOYÖ puan ortalaması $49,27\pm 11,207$; cinsel bilgi puan ortalaması $34,87\pm 8,76$ ve cinsel tutum puan ortalamasının $14,40\pm 5,26$ olduğu saptanmıştır.^[33-35] Literatür araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Çalışma bulgularının aksine kadınların CİSOY'nın yetersiz olduğunu gösteren çalışmalar

da mevcuttur. Vongxay ve ark. (2019)'nın çalışmasında katılımcıların CİSOY düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Dabiri ve ark.'nın (2019) çalışmasında da CİSOY toplam puan ortalaması $54,0\pm 11,0$ olup incelenen çalışma popölasyonu için okuryazarlık düzeyi yetersiz olarak rapor edilmiştir. Moghasemi ve ark.'nın (2018) çalışmasında da kadınların CİSOY düzeyinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.^[36-38] Literatürdeki bu farklılık çalışma popölasyonları ve özellikleri, kültürel ve sosyal bağlam, kullanılan ölçekler ve CİSOY ile ilgili diğer faktörlerden kaynaklanabilir.

Çalışmaya katılan kadınlardan evli olanların anlamlı düzeyde CİSOYÖ puan ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Yeşil ve Apak'ın (2024) çalışmasında evli/sevgili/flört ilişkisi olanların CİSOY puan ortalaması bekâr olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$).^[27] Baqeri ve ark. (2022) yapmış olduğu bir çalışmada da evli olmayan katılımcıların CİSOY'nın evli katılımcılara göre anlamlı derece düşük olduğu rapor edilmiştir ($p<0,001$).^[39] Literatür bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Doğan ve Tuğut'un (2024) çalışmasında ise bekâr kadınların CİSOYÖ puan ortalamaları evli ve boşanmış olan kadınlardan daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$).^[35] Bu farklılıklar sosyodemografik ve kültürel özelliklerin değişkenlik göstermesi ile açıklanabilir.

Mevcut çalışmada aktif cinsel yaşam varlığı olan kadınlarda CİSOYÖ puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Shahrahmani ve ark.'nın (2023) yürüttükleri bir çalışmada da aktif cinsel yaşamı olanlarda cinsel sağlık okuryazarlık düzeyinin daha iyi olduğu saptanmıştır ($p<0,001$).^[40] Bu durum aktif cinsel yaşamın cinsel sağlık okuryazarlık üzerinde olumlu etkisi olması ile açıklanabilir.

Bu çalışmada cinsel sağlık ile ilgili bilgi alan kadınların CİSOY düzeylerinin daha yüksek olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($\beta=-0,262$, $p<0,001$). Yapılan bir çalışma cinsel sağlık eğitiminin kadınların cinsel tutum ve bilgi düzeylerini artırmada etkili bir girişim olduğunu göstermiştir.^[41] Konu ilgili farklı çalışmalarda da cinsel sağlık eğitiminin katılımcıların cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik bilgi ve tutumları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bildirilmektedir.^[42,43] Cinsel sağlık konusunda bilgiye sahip olmak okuryazarlığın artırılmasında önemli bir faktör olarak göz önüne alınabilir ve kadınlarda cinsel sağlık konulu eğitim programlarının düzenlenmesinin etkili girişimler olabileceği düşünölebilir.

Çalışmada cinsel sağlık ile ilgili bilgi kaynakları ile CİSOYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve en yaygın bilgi kaynağının aile olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Doğan ve Tuğut'un (2024) çalışmasında

cinsel sağlık ile ilgili bilgilerin öğrenildiği en yaygın kaynak anne olarak bildirilmiştir.^[35] ABD’de yürütülen bir çalışmada arkadaşların en yaygın bilgi kaynağı olduğu saptanmıştır.^[44] Başka bir çalışmada ise kadın sağlık çalışanlarının cinsel bilginin en önemli kaynağı olduğu rapor edilmiştir.^[38] Yapılan başka çalışmalarda ise cinsel sağlık ile ilgili bilgi kaynağının internet ve sosyal ağlar olduğu belirlenmiştir.^[45,46] Literatür ve bu çalışma değerlendirildiğinde cinsel sağlık ile ilgili bilgi kaynaklarında farklılıklar olduğu ve bu durumun farklı coğrafi yerde yaşama ve farklı örneklem gruplarında çalışılması ile açıklanabilir.

Bu çalışmada aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edenlerin CİSOYÖ puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,001$). Yapılan bir çalışmada aile içinde cinsel sağlık ile ilgili konuları rahat konuşan kadınların CİSOYÖ puan ortalamalarının bu konuları rahat konuşamayan kadınların puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$).^[35] Buna göre, ailede cinsel konuların rahatça ifade edilememesi CİSOY puanında bir düşüşle ilişkilendirilebilir. Literatür ebeveynlerin çocukları ile iletişiminin, ailenin gelenekselliğinin, cinsel tabu ve ailede cinsel konuların tartışılmasının hoş karşılanmamasının CİSOY üzerinde önemli faktörler olduğunu bildirmektedir.^[35,40] Buna göre aile içinde cinsellikle ilgili konuların rahat konuşulmasına yönelik ebeveyn rehberliğinin CİSOY’nın artırılmasında pozitif bir etkisi olacağı düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, serviks kanser taramasında bilgi alan ($\beta=-0,260$, $p<0,001$) ve pap-smear testi yaptıran kadınların CİSOYÖ puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,001$). Literatürde sağlık okuryazarlık düzeyinin kadınların jinekolojik kanser taramalarına yönelik davranışlarında etkili bir faktör olduğu belirtilmektedir.^[33,47] Dilli’nin (2016) çalışmasında sağlık okuryazarlık düzeyindeki artış kanser farkındalığında ve taramaya katılımında etkili bir faktör olarak raporlanmıştır.^[48] Yapılan bir çalışmada sağlık okuryazarlığı yetersiz olan kadınların pap smear testi yaptırmaya olasılıkları düşük bulunmuştur.^[49] Başka bir çalışmada da sağlık okuryazarlık düzeyi ile serviks kanseri yaptırmaya durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.^[50] Çalışma bulgusu literatürle paralellik göstermektedir. Bu kapsamda, CİSOY yüksek olan bireylerin taramalara katılım konusunda daha istekli olabilecekleri ve sağlık okuryazarlığını iyileştirici yöndeki girişimlerin kadınların bilinçli kararlar almasında etkili bileşenler olacağı düşünülebilir.

Mevcut çalışma serviks kanser tanısı alan kadınların CİSOYÖ toplam puanlarının tanı almayan kadınlara göre

anlamlı şekilde yüksek olduğunu göstermektedir ($p<0,05$). Literatür incelendiğinde servikal kanser tanılı hastalarda CİSOY’u inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu bulgunun tartışılması sınırlı yönde olmuştur. Elde edilen sonuç, kanser tanısı almış olan kadınların hastalık yönetimini kolaylaştırmada CİSOY’na yönelik bilgi edinmelerinin ve farkındalıklarının daha yüksek olduğunu düşündürülebilir.

Bu çalışmada kadınların CİSOYÖ ve HPV-FEÖ toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,167$; $p<0,05$). Kadınlarda HPV farkındalığının cinsel sağlık okuryazarlık düzeyini anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur ($\beta=0,161$, $p<0,001$), Literatürde CİSOY’nın HPV farkındalık ve endişe düzeyi üzerindeki etkisini araştıran herhangi bir çalışma bulunmamakta olup sağlık okuryazarlığı ve jinekolojik kanser farkındalığının birbiriyle ilişkili etmenler olduğu^[51,52] ve buna yönelik tutum ve davranışların olumlu açıdan değiştirilebilmesi için kadınlarda sağlık okuryazarlık düzeyinin artırılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.^[53] Bu durum cinsel sağlık konusunda okuryazarlık düzeyini artırmanın ve tarama programlarında HPV hakkında eğitim faaliyetlerinin gerekli olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma araştırmacıların ulaşabildiği, telefonlarına kayıtlı ve dijital ortamdaki dâhil olunan gruplardaki kadınlar ile sınırlıdır. Ayrıca, çalışmada kullanılan anketler öz değerlendirmeye dayalı doldurulmuş olup sonuçlar tüm kadınlara genellenemez.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyinin ve HPV farkındalık ve endişe düzeyinin orta olduğu bulunmuştur. 18–65 yaş arasındaki kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeylerinin aktif cinsel yaşam varlığına, cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumuna, cinsel sağlık ile ilgili bilgi kaynaklarına, aile içerisinde cinsel sağlık konularını rahat bir şekilde ifade edebilme durumuna, serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumuna, pap-smear testi yaptırmaya durumuna ve serviks kanser tanısı alma durumuna göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca evlilik öncesi cinsel deneyim yaşama durumu ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumuna göre de HPV farkındalık ve endişe düzeyinin anlamlı şekilde değişim gösterdiği bulunmuştur. Kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeyi arttıkça, HPV farkındalık ve endişe düzeyi de artmaktadır. HPV toplam puanı, serviks kanser taraması hakkında bilgi alma durumu

ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi alma durumu CİSOY düzeyini etkileyen önemli faktörlerdir. Bu doğrultuda özellikle Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireleri ve Halk Sağlığı Hemşireleri multidisipliner olarak diğer sağlık profesyonelleri ile kadınların cinsel sağlık okuryazarlıkları ve HPV farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitim programları planlamaları önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı

Çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Müdahale Olmayan Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylandı. (onay tarihi ve sayısı: 21.01.2025/E-15235480-050.04-546402).

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek

Herhangi bir mali destek alınmamıştır.

Ethics Committee Approval

The study was approved by Tokat Gaziosmanpaşa University Non-Intervention Scientific Research Ethics Committee. (date and number of approval: 21.01.2025/E-15235480-050.04-546402).

Peer-review

Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest

No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure

No financial support has been received.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO). Sexual health and well-being. [https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research-\(srh\)/areas-of-work/sexual-health](https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research-(srh)/areas-of-work/sexual-health)
2. Simpson S, Clifford C, Ross K, Sefton N, Owen L, Blizzard L, Turner R. Sexual health literacy of the student population of the University of Tasmania: results of the RUSSL study. *Sex Health*. 2015;12(3):207–16. [CrossRef]
3. Vamos CA, Thompson EL, Logan RG, Griner SB, Perrin KM, Merrell LK, Daley EM. Exploring college students' sexual and reproductive health literacy. *J Am Coll Health*. 2020;68(1):79–88. [CrossRef]
4. Nematzadeh S, Shahhosseini Z, Moosazadeh M, Hamzehgardeshi Z. Sexual health literacy level and its related factors among married medical sciences college students in an Iranian setting: a web-based cross-sectional study. *Reprod Health*. 2024;21(1):53. [CrossRef]
5. Kaydırak MM, Demirtaş FA, Oskay Ü, Rahmani A. Genç kadınlar için evlilik öncesi riskli cinsel davranış değerlendirme ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Androl Bul*. 2022;24:172–9. [CrossRef]
6. Mavi Aydoğdu SG, Uzun B, Öztürk DM. Ebelik öğrencilerinin evlilik dışı cinsel ilişki hakkındaki görüş ve tutumları. *Androl Bul*. 2019;21:97–104. [CrossRef]
7. Maasoumi R, Tavousi M, Zarei F. Development and psychometric properties of sexual health literacy for adults (SHELA) questionnaire. *Hayat*. 2019;25(1):56–69. <http://hayat.tums.ac.ir/article-1-2849-en.html>
8. Çevik E, Coşkun AM. HPV enfeksiyonuna güncel yaklaşım ve ebeinin rolü. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Derg*. 2021;7(3):215–29.
9. Alp Avcı G, Bozdayı G. Human papillomavirus. *Kafkas J Medical Sci*. 2013;3(3):136–44. [CrossRef]
10. Ifediora CO. Re-thinking breast and cervical cancer preventive campaigns in developing countries: the case for interventions at high schools. *BMC Public Health*. 2019;19:503. [CrossRef]
11. Demir R. Kadınların Human papilloma virüs enfeksiyonu ve aşısı hakkındaki farkındalıkları ile servikal kanserin erken tanısına yönelik tutumları. *Etkili Hemşirelik Derg*. 2024;17(4), 603–21. [CrossRef]
12. Bray F, Ferlay J, Soerjomataram I, Siegel RL, Torre LA, Jemal A. Global cancer statistics 2018: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA A Cancer J Clin*. 2018;68:394–424. [CrossRef]
13. World Health Organization site. Cervical cancer 2022. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cervical-cancer>
14. HPV Information Center 2023. Türkiye human papillomavirus and related cancers, fact sheet; 2023. https://hpcvcentre.net/statistics/reports/TUR_FS.pdf
15. World Health Organization (WHO). Türkiye cervical cancer profile 2021. https://cdn.who.int/media/docs/default-source/country-profiles/cervical-cancer/cervical-cancer-tur-2021-country-profile-en.pdf?sfvrsn=9a1dd286_33&download=true
16. Çakır AT, Porsuk İ, Çalbiyık F, Taner G, Noğay AE, Aslan ME, et al. Üniversite öğrencilerinin HPV, HPV tarama testi ve HPV aşısına ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi: kesitsel bir çalışma. *Batı Karadeniz Tıp Derg*. 2021;5(3):472–80. [CrossRef]
17. Yanikkerem E, Selçuk A, Esmeray N. Women's attitude and beliefs about cervical cancer and Pap smear test by using the health belief model. *Int J Cancer Clin Res*. 2018;5:102–11. [CrossRef]
18. Kurtipek Saylam G, Cihan FG, Ataseven A, Özer İ, Turhan Can Z. On sekiz yaş üzeri kadınların genital verru, servikal kanser ve Human Papilloma Virüs aşısı hakkında bilgi, tutum ve davranışları. *Türk Dermatoloji Derg*. 2016;10:105–9. [CrossRef]
19. Brisson M, Kim JJ, Canfell K, Drolet M, Gingras G, Burger EA, et al. Impact of HPV vaccination and cervical screening on cervical cancer elimination: a comparative modelling analysis in 78 low-income and lower-middle-income countries. *Lancet*. 2020;395(10224):575–90. [CrossRef]
20. Keten HS, Ucer H, Dalgacı AF, Isik O, Ercan Ö, Guvenc N. Knowledge, attitude, and behavior of teachers regarding HPV (human papillomavirus) and vaccination. *J Cancer Educ*. 2019;36(3):584–90. [CrossRef]
21. Koç Ö, Baltacı N, Yükseköl ÖD. *Turk J Family Med Prim Care*. 2023;17(1):31–41. [CrossRef]
22. Ojeaga A, Alema-Mensah E, Rivers D, Azonobi I, Rivers B. Racial disparities in HPV-related knowledge, attitudes, and beliefs among African American and white women in the USA. *J Cancer Educ*. 2019;34:66–72. [CrossRef]
23. Dehghankar L, Panahi R, Khatooni M, Fallah S, Moafi F, Anbari M, Siboni FS. The association between sexual health literacy and sexual function of women in Iran. *J Educ Health Promot*. 2022;11(1):11. [CrossRef]
24. Yılmaz B, Hat BN, Yürekli Y, Oskay Ü. Genç erişkinlerin Human Papilloma Virüs (HPV) ve HPV aşısına ilişkin bilgi ve görüşleri: kesitsel bir çalışma. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Derg*. 2021;7(2):138–48. [CrossRef]
25. Yıldırım F, Alpaslan M, Yücesoy H, Şahin E. Evli kadınların HPV farkındalığı ve endişe düzeyleri ile aşısıya ilişkin tutum ve inançları arasındaki ilişki. *Androl Bul*. 2024;26(4):257–64. [CrossRef]
26. Kaplan Doğan E. Genç kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeylerinin evlilik öncesi riskli cinsel davranışları üzerine etkisi. *Androl Bul*. 2024;26(3):192–8. [CrossRef]

27. Yeşil Y, Apak, H. Ebelik ve Hemşirelik bölümü öğrencilerinin cinsel sağlık okuryazarlığı ve cinsel sağlığa yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Derg.* 2024;13(1):48–54. [CrossRef]
28. Üstgörül S. Cinsel sağlık okuryazarlık ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Sağlık Bilimleri Derg.* 2022;11(2):164–76. [CrossRef]
29. Yılmaz Esencan T, Demir Yıldırım A, Yıldız M. Human papilloma virüsü farkındalık ve endişe düzeyi ölçeği (HPV-FEÖ): ölçek geliştirme çalışması. *Androl Bul.* 2023;25(4):239–45. [CrossRef]
30. Patras G, Safdari F, Jafari H, Rafiei S, Fathnezhad Kazemi A. Correlation of health literacy and sexual satisfaction in infertile women referred to infertility center of Al-Zahra Hospital in Tabriz. *JHPM.* 2020;9(4):58–67. SID. <https://sid.ir/paper/383261/en>
31. Logie CH. Sexual rights and sexual pleasure: sustainable development goals and the omitted dimensions of the leave no one behind sexual health agenda. *Global Public Health.* 2021;18(1):1953559. [CrossRef]
32. Bilgiç FŞ, Yıldız Karahmet A, Karakaş S. Association between cyber pornography use and sexual health literacy and sexual function in women of reproductive age: a cross-sectional study. *J Sex Marital Ther.* 2025;1–11. [CrossRef]
33. Öztürk Altınayak, S, Özkan H. Gebelerde cinsel sağlık okuryazarlığının cinsellik tutumları ile ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Derg.* 2024;14(3):605–15. [CrossRef]
34. Ağapınar Şahin S, Hasdemir Ö. Sexual health literacy and associated factors in pregnant women. *African Journal of Reprod Health.* 2025;29(2):140–50. [CrossRef]
35. Doğan ZS, Tuğut, N. Üreme çağındaki kadınların cinsel sağlık okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Inst Health Sci J.* 2024;9(3):310–8. [CrossRef]
36. Vongxay V, Albers F, Thongmixay S, Thongsombath M, Broerse JE, Sychareun V, Essink DR. Sexual and reproductive health literacy of school adolescents in Lao PDR. *PLoS One.* 2019;14(1):e0209675. [CrossRef]
37. Dabiri F, Hajian S, Ebadi A, Zayeri F, Abedini S. Sexual and reproductive health literacy of the youth in Bandar Abbas. *AIMS Med Sci.* 2019;6(4):318–25. [CrossRef]
38. Moghasemi S, Ozgoli G, Ahmadi F, Simbar M. Sexual health care utilization in married middle aged women –a cross-sectional study. *J Isfahan Medical School.* 2018;35(455):1640–7. [CrossRef]
39. Baqeri M, Bagherzadeh R, Khosravi A. Examining the sexual health literacy level of students at Bushehr University of Medical Sciences and its relationship with demographic variables. *Health Information Management.* 2022;19(4):173–9. [CrossRef]
40. Shahrahmani H, Kariman N, Keshavarz Z, Ahmadi A, Nasiri M. Sexual health literacy and its related factors among couples: A population-based study in Iran. *PLoS One.* 2023;18(11):e0293279. [CrossRef]
41. Najmabadi KM, Sharifi F. Sexual education and women empowerment in health: a review of the literature. *IJWHRS.* 2019;7(2):150–5. [CrossRef]
42. Yan Z, Finn K, Cardinal BJ, Bent L. Promoting health behaviors using peer education: a demonstration project between international and American college students. *Am J Health Educ.* 2014;45:288–96. [CrossRef]
43. Evcili F. The Impact of sexual health education course on university students' sexual myths and sexual health knowledge. *Inst Health Sci J.* 2023;8(3):435–41. [CrossRef]
44. Graf A, Patrick J. Foundations of life-long sexual health literacy. *Health Educ.* 2015;115(1):56–70. [CrossRef]
45. Vamos CH, Thampson E, Logan R, Griner S, Perrin K, Merrel L, et al. Exploring college students' sexual and reproductive health literacy. *J Am Coll Health.* 2018;68(1):79–88. [CrossRef]
46. Jamali B, Maasoumi R, Tavousi M, Haeri Mehrizi AA. Women's Sexual Health Literacy and Related Factors: A Population-Based Study from Iran. *Int J Sex Health.* 2020;32(4):433–42. [CrossRef]
47. Dağlar ÖŞ, Oskay Ü. Sağlık okuryazarlığının kadın sağlığı üzerine etkileri: bir sistematik derleme. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Derg.* 2022;7:585–95.
48. Dilli Z. Evli kadınların (18-65 yaş arası) servikal kansere ilişkin bilgi düzeyi ile öz-etkililik ve sağlık okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (yüksek lisans tezi). *Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir;* 2016.
49. Yılmazel G. Low health literacy, poor knowledge, and practice among Turkish women patients undergoing cervical cancer screening. *J Cancer Res Ther.* 2019;15(6):1276–81. [CrossRef]
50. Baharum N, Ariffin F, İsa M, Tin S. Health literacy, knowledge on cervical cancer and pap smear and its influence on pre-marital Malay muslim women attitude towards pap smear. *Asian Pac J Cancer Prev.* 2020;21(7):2021–8. [CrossRef]
51. Köse S, Karakurt P. Kadınların jinekolojik kanserler ile ilgili farkındalık düzeyinin artmasında sağlık okuryazarlığının etkisi üzerine bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Derg.* 2023;13(1):196–206. [CrossRef]
52. Başaran F, Duru P. Shining a light on women's health: the relationship between gynecological cancer awareness and health literacy. *Arch Health Sci Res.* 2024;11(1):42–8. [CrossRef]
53. Akcan K, Çapuk H, Fidan H. Kadınların jinekolojik kanser farkındalığı ve sağlık okuryazarlığına ilişkin faktörler. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Derg.* 2024;6(3):185–94. [CrossRef]